СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 6. Джерзи Сити, Н. Дж., субота, 9. січня, 1926. VOL. XXXIV. No. 6. Jersey City, N. J., Saturday, January 9, 1926. TREE CENTS.

ГОЛОС РІДНОЇ ЗЕМЛІ.

ДОРОГІ ЗЕМЛЯКИ!

НАБЛИЖАЄТЬСЯ СВІТЛИЙ ПРАЗНИК РІЗДВА ХРИСТОВОГО. В ЧАСІ, КОЛИ ВИ ТАМ А МИ ТУТ ЗАСЯДЕМО ДО СВЯТОЇ ВЕЧЕРІ, ПРОСИМО ВАС О ОДНО: НА ХВИЛЬКУ ПОЛИНЬТЕ ДУМКОЮ ДАЛЕКО — ГЕНЬ ЗА МОРЕ, У РІДНИЙ МНОГОСТРАДАЛЬНИЙ КРАЙ, ДЕ ЛЕЖАТЬ КОСТИ ВАШИХ ПРЕДКІВ.

СУМНА БУДЕ У НАС СЬОГО РОКУ СВЯТА ВЕЧЕРЯ. ІЗНЕМІГСЯ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД, ВИСНАЖЕНИЙ ДО КРАЮ, ТА БІЛЬШЕ ЯК МАТЕРІЯЛЬНИМИ НЕДОСТАТКАМИ І ЗЛИДНЯМИ ТРИВОЖИТЬСЯ ВІН БУДУЧНОСТЮ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ.

ІСТНОВАННЄ РІДНОЇ ШКОЛИ ЗАГРОЖЕНЕ. ІЗЗА ГОЛОДОВОЇ КАТАСТРОФИ І ПОЛЬСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ, А СЛІДОМ ЗА СИМ І ВИСНАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА, В КАТАСТРОФАЛЬНИЙ СПОСІБ ЗМЕНШИЛАСЬ ЖЕРТВЕННІСТЬ СТАРОГО КРАЮ. СТОЇМО ПЕРЕД КОНЕЧНОСТЮ ЗАМКНЕННЯ ДЕЯКИХ ПРИВАТНИХ УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ. ТОМУ НЕОДНА ДИТИНА БУДЕ СУМНОЮ ПРИ СВЯТІЙ ВЕЧЕРІ. ВОНА НЕ ЗНАЄ, ЧИ ВЕРНЕТЬСЯ ЩЕ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ...

ДОРОГІ БРАТТЯ І СЕСТРИ: — ВИ КІСТЬ З НАШОЇ КОСТИ, КРОВ З НАШОЇ КРОВИ. ЯКЩО У ВАШИХ СЕРЦЯХ ЖЕВРІЄ ЩЕ ЛЮБОВ ДО МАЛИХ, БОСИХ СЕЛЯНСЬКИХ І ДО ОБДЕРТИХ, БЛІДИХ РОБІТНИЧИХ ДІТИЙ УКРАЇНСЬКИХ, ТО НЕ ЖАЛУЙТЕ НІЯКОЇ ЖЕРТВИ А ПОМОЖІТЬ РІДНІЙ ШКОЛІ У ВЕЛИКІЙ ПОТРЕБІ.

ПРИЗНАЧІТЬ ВСЮ КОЛЯДУ І ВСІ ЗБІРКИ МІСЯЦЯ СІЧНЯ НА РІДНУ ШКОЛУ! ПРИСТУПАЙТЕ САМІ В ЧЛЕНИ ТОВАРИСТВА І ПРИЄДНУЙТЕ РІДНИХ І ЗНАКОМИХ!

МИ ВІРИМО, ЩО ПРИ ДОПОМОЗІ НАШИХ ЗАМОРСЬКИХ БРАТІВ І СЕСТЕР НЕ ТІЛЬКИ ЗБЕРЕЖЕМО НАШІ ДОТЕПЕРІШНІ НАДБАННЯ НА ПОЛІ ШКІЛЬНИЦТВА: 26 НАРОДНИХ ШКІЛ, 11 ЗАХОРОНОК, 5 УЧИТЕЛЬСЬКИХ СЕМИНАРІЙ, 11 ГІМНАЗІЙ, 4 БУРСИ, 1 ТОРГОВЕЛЬНУ ШКОЛУ, 1 ТКАЦЬКУ, 4 ФАХОВІ ДОПОВНЮЮЧІ ШКОЛИ, 1 КУРС ТЕРМІНАТОРІВ, КУРСИ НЕГРАМОТНИХ І ЧИСЛЕННІ КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА, — АЛЕ Й ПОШИРИМО ДІЯЛЬНІСТЬ РІДНОЇ ШКОЛИ. СЕ НАШ НАЦІОНАЛЬНИЙ ОБОВЯЗОК. ПІВ МІЛІОНА УКРАЇНСЬКОЇ ДІТВОРИ АБО ЗОВСІМ ПОЗБАВЛЕНА НАУКИ В ШКОЛІ АБО ХОДИТЬ ДО ЧУЖИХ ШКІЛ. МИ МУСИМО ДАТИ ЇЙ РІДНУ УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ!

ГОЛОВНА УПРАВА УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА РІДНА ШКОЛА:

БР. ЯНІВ, голова; (Печать). АНТІН ГАВРИЛКО, секретар.

Зелізниці й юнії годять скасувати зелізничу раду.

ВАШИНГТОН, 7. січня. — Представники зелізничих юній та представники зелізничих підприємств зявилися нині на авдієнцію до президента Кулиджа, щоби предложити йому свою умову, яку вони заключили про можливі непорозуміння межи собою.

На основі сеї угоди, Зелізнича Рада, яка досі розсуджувала всякі претенсії зелізниць до робітників та робітників до зелізниць, малаби бути скасована, а всі справи малиби переходити під розгляд комітету, який на випадок такого непорозуміння мавби встановити президент. Обі сторони згодилися, щоби на випадок, якби оречення сеї ради не подобалося котрій стороні, та сторона не починала ніякого кроку проти другої перед упливом 30 днів від такого рішення.

Представники зелізниць і юній в своїх заявах перед президентом говорили, що на їх думку ся угода положить конець зелізничим страйкам і локавтам.

ВУГЛЕВА КОНФЕРЕНЦІЯ ЩЕ НЕ ДАЛА НІЯКИХ ВИСЛІДІВ.

НЮ ЙОРК, 7. січня. — Вуглева конференція ведеться далі, хоча від неї ніякого сліду не видно. Нинішні цілоденні наради перервано о годині нів до шестої та відложено їх до завтра рано.

ВІДКРИЛИ КОСТИ ПЕРЕДІСТОРИЧНОЇ ЗВІРЮКИ.

ГОЛКОНДА, Илинойс, 7. січня. — Недалеко від ріки Огайо найдено в намулі величезні кости якогось невідомого вже нині звіра. Хребетні кости звіра мають 17 стіп довжини. Перші оглядини дають догадуватися, що се кости вимерлої вже нині породи слона, так званого мастодонта.

ДИВАЧНИЙ ЗАКЛАД.

НОРВОК, Конетикат, 7. січня. — Підчас польовання на дикі качки посварилися два мисливі за те, хто ліпше стріляє. Один з них похвалився, що він так добре стріляє, що він потрафивби вцілити навіть у півдоляррову монету, держану в руці. Його товариш, місцевий реставратор Берес, висмівався з сеї перехвалки, поки не прийшло до закладу. Берес станув на 50 кроків, держачи в пальцях гріш. Противник заклад виграв, бо він справді поцілив гріш. Та противник, як показалося, дечого не взяв під увагу, коли сварився зі стрільцем. Противник саме стріляв качим шротом, а сей покалічив Бересови руку й обірвав пів великого пальця. Нині ціла околиця висміває загорілих мисливих.

5 ЛЮДИЙ РАНЕНИХ НА ВОЄННІМ КОРАБЛІ ВІД ВИБУХУ.

САН ПЕДРО, Каліфорнія, 7. січня. — На покладі американського воєнного корабля Оклагоми вибухла підчас стріляння до літаків зле зроблена бомба. Вибух покалічив тяжко пять моряків, що обслугували гармату.

ВЖЕ Й ПИСЬМЕННИКИ ОРГАНІЗУЮТЬСЯ В ЮНІЮ.

НЮ ЙОРК, 7. січня. — Американські автори драм зорганізувалися тут нині в певного рода письменничу юнію, яка поклала собі за ціль обороняти економічні інтереси драматичних письменників. Організація звертається передовсім проти підприємців, які виставляють драматичні штуки, а які сі штуки відтак продають за добрі гроші театрам рухомих образків, не даючи за се нічого авторам.

БУРІ НА ОКЕАНІ.

НЮ ЙОРК, 7. січня. — Великий англійський корабель Беренгарія приїхав нині до свого порту з дводенним опізненнем через страшні бурі, з якими корабель стрінувся на Атлантійському океані.

ПІДНОСЯТЬ ПОВАЖНІ ЗАКИДИ УРЯДОВИ ЗА МИТО.

ВАШИНГТОН, 7. січня. — Демократичні конгресмени й сенатори підносять проти сього републиканського уряду закиди, що уряд ужив своєї влади на те, щоби піднести мито на алюмінієві вироби, бо декотрі члени кабінету міністрів є великими алюмінієвими підприємцями й на такій підвишці цін зароблять міліони долярів. Закиди звертаються проти секретаря скарбу Мелона. Спеціяльний комітет конгресу почне в пятницю слідство в справі сих закидів.

ХОЧУТЬ ЗВІЛЬНИТИ АМЕРИКУ ВІД АНГЛІЙСЬКОГО ГУМОВОГО ВИРОБУ.

ВАШИНГТОН, 7. січня. — Американські гумові фабриканти почали домагатися від конгресу ухвалення відповідного законодавства для охорони американського гумового промислу на филипинських островах. Вони кажуть, що через заведення великих плянтацій гумових дерев на сих островах Америка може зломати англійський гумовий монопол.

ВИСТАВА АРХИПЕНКА.

В Ґалеріях Рейнгардта, при 730 Пята Ев. в Ню Йорку, отвирається нині в суботу, 9. січня, вистава праць відомого на весь світ різьбаря Олександра Архипенка.

Врочисте отворення відбудеться між годиною 3. а 6. сполудня.

Вистава буде отворена для публики до 30. січня включно.

БРАТЕРСТВО НАРОДІВ ЧЕРЕЗ КУХНЮ.

Шурин японського мікада, майор Факуда, працював 15 місяців інкогніто як кухарський практикант в нюйорськім готелю „Асторія". Щойно скінчивши свої студії, виявив своє дійсне становище. Куховарська наука була йому тому потрібна, що він працює в управі, яка контролює японські зелізничі готелі і приймає кухарів. Відїзджаючи, він висловив глибокий афоризм, що добра кухня є найкращим засобом поєднати всі народи, бо шлях до серця веде через шлунок.

ЗАГАЛЬНИЙ СОБОР ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ.

Русспрес комунікує з Константинополя таке: Грецька преса інформує, що югославянський уряд звернувся до всіх православних церков і англіканської церкви з пропозицією скликання екуменічного православного собору. Той собор відбудеться правдоподібно в Єрусалимі під проводом православного єрусалимського патріярха. На ньому має відбутися злука англіканської церкви зі східною церквою. Архиєпископ Доунфей, що відвідав кентенберійського архиєпископа в Лондоні, дістав згоду англіканської церкви на зложений у Білгороді та Єрусалимі проєкт програми собору.

ВЕЧІР АРІЙ ТА ПІСНІ.

Громада Українців з Кубані в ЧСР. влаштувала дня 11. XI. м. р. в салі „Гейновка" в Празі „вечір арій та пісні". В концерті брали участь: учениці співацької школи п-ні Камілі Вішової (п. п. Р. Танауєрова, Р. Мешкова, А. Восашкова, Гавлерова, Гросманова, Б. Камлерова), співак п. М. Самойлович та бандурист М. Теліга. За клявіром був п. Кисілівський.

ОПОВІЩЕННЄ!

Отсею дорогою заряд Українського Народнього Дому має честь поділитись веселою вісткою з цілим українським громадянством міста Ню Йорку, що дня 4. січня с. р. наш оперовий артист-співак, п. Никола Карлаш, обняв крім дириґентури, режисерство „Театру Українського Народнього Дому", який знаючи театральне мистецтво і ціль українського театру на іміграції, зуміє піднести його до тої уровени театрального мистецтва, яке серед даних обставин пристоїть культурному народові.

За Заряд Українського Народнього Дому:

Іван Добрянський, менаджер.

ВОЛОССЯ І ПРОМИСЛ.

Мода на стриження жіночого волосся в Европі та Америці спричинила величезну кризу „волосяного промислу" в Китаю. „Індокитайський Монітор" (видаваний французькою мовою) падькає, що місто Шантунг, осередок згаданого промислу, переживає важкі дні внаслідок примхи білого жіноцтва. Відомо, що одним з наслідків китайської революції в 1911 р. був упадок коси, яка гинула під фризієрськими ножичками. Обстрижене волосся було прецінним матеріялом для сіток до жіночого волосся, що неодново було в такій моді. Нині. гарний пол погорджує волоссям та його сітками і Шантунг мусить терпіти.

В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ 3,000 ВЧИТЕЛІВ ЗАБОГАТО.

В Чехо-Словаччині скінчили переводити редукцію вчителів і професорів середних шкіл. В цілій державі зредуковано 3,000 вчителів.

ЗБЕНТЕЖЕНИЙ ДИПЛЬОМАТ.

„Берлінер Тагеблят" передає таку цікаву новинку з Атен: „Великі симфонічні концерти в Атенах можуть рівнятись з найкращими німецькими. Недавно грав незвичайно гарно Ґодовський, четвертий фортепяновий концерт Бетовена. Публика була захоплена. Закидали його кошиками цвітів, мов примадонну. Присутним був також польський посол. Йому складали побажання з приводу успіхів польського артиста. На павзі посол хоче від імени рідного краю скласти деяку подяку артистови. Але льокай на салі не хоче його впустити до кімнати артиста. Вхід суворо заборонений. „Я — дипльоматичний представник Польщі". — Дуже жаль, але вхід заборонений". — „Нечуване!" Немов бурхливу хмару почуваєвться у повітрі небезпеку грецькопольської війни. Щоб оминути таку війну, телефонують до голови концертового товариства. Відповідь: — польський представник може ввійти до кімнати артиста. Оминули війну. Посол входить і паде на Ґодовського з похвалами та признаннями. Ґодовського обличе щораз більше видовжується. Врешті якоюсь світовою мовою заявляє: „Вибачте, я не вмію по польськи. Я вродився у Вильні, коли вона ще була російською, а зрештою від 10 літ я американський підданий". Про се могли знати і в польськім посольстві.

ЗАВМИРАЮЧА ЛОДЗЬ.

Польська газета Курієр містить лист з Лодзі, „польського Манчестеру", в якому пише: „В Лодзі вже ніхто нині не сміється. Люди споглядають на себе зпід лоба. Радість зникла, сміятись просто не випадає"... Такі то настрої панують у найбільшім польськім промисловім осередку.

Заповідає упадок большевизму в Росії в 1926 р.

ЛОНДОН, 7. січня. — Сер Генрі Детерниґ, голова нафтової компанії Шелл Ойл Компані, написав в тутешньому дневнику Морнинґ Пост отвертий лист до совєтської Росії, в якому каже:

„Всі виступи совєтської Росії проти Шелл Ойл Компені не зменьшать ані одробинки мого переконання, що большевизм в Росії скінчиться ще заки сей рік мине.

„А коли се станеться, Росія дістане кредит у цілому світі й отворить свої границі для всіх, хто схоче працювати.

„Гроші, кредит і праця поплинуть тоді до Росії широким руслом".

ЛЮДИ ЗАБОГАТО ЇДЯТЬ.

ЛОНДОН, 7. січня. — Сер Арбутнат Лейн, найвизначніший англійський лікар-хірург, каже, що люди найбільше хорують через те, що забогато їдять.

Він каже, що обжирство є головною причиною недуги рака і сліпої кишки.

ІРЛЯНДСЬКА МОВА ВМИРАЄ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 7. січня. — Імон де Валера сказав сьогодня у промові, що ірляндська мова вмирає, дарма, що влада й інтеліґенція вживають всяких засобів, щоб її ратувати.

ПОВІНЬ В ПАРИЖІ.

ПАРИЖ, 7. січня. — Води на ріці Секвані (Сен) так богато прибуло, що вона вже залила деякі части міста. Бояться, що повінь в Парижі може ще побільшитись.

6 ЕПИСКОПІВ ЗАСТУПАЄ СИНОД.

МОСКВА, 7. січня. — Урядовий дневник Известия оголошує назначення висшої церковної ради з 6 епископів, які мають власть дотеперішнього синода, що мав верховну власть над цілою православною церквою.

Кромі того ще „жива церква" має святійший синод і крім того ще є третя православна „реформована церква" під проводом архиепископа Антонія.

АРЕШТУЮТЬ ФАШІСТІВ.

БУДЕПЕШТ, столиця Угорщини, 7. січня. — У звязку з викриттєм фабрики фальшивих французьких 1,000-франківок арештовано тут богато мадярських аристократів, котрі були провідниками мадярських фашістів, а одночасно також належали до фабрикантів фальшивих франків.

Ізза викриття фабрики фальшивих франків й арештовання провідників фашістів, уступив з їх проводу князь Алберт, котрого вони вважали своїм кандидатом на угорського короля.

УБИТО 15 ОСІБ В ЛОДЗІ.

ВАРШАВА, 5. січня. — В Лодзі велике безробіття. Майже всі ткацькі фабрики позамикані.

Безробітні виступили до масових протестів, які влада хотіла здавити військом. Ізза того прийшло до стички, в якій згинуло 15 осіб.

ОБЖАЛОВУЮТЬ ГРАБСЬКОГО.

ВАРШАВА, 5. січня. — Польські селянські посли поставили в соймі внесення, щоб покликано Грабського до одвічальности за його фінансову господарку, коли був премієром і міністром скарбу. Вони кажуть, що його господарка спричинила банкроцтво 75% банків у Польщі, упадок 80% фабрик, а також небувалий спадок злотого і те, що тепер в Польщі 400,000 безробітних.

СКАНДАЛ З ФАЛШОВАННЄМ ГРОШИЙ.

ВІДЕНЬ, 5. січня. — На Угорщині викрито фальшівників французьких франків.

Головними особами в сьому підприємстві були видні шляхтичі під проводом князя Людвика Віндішґреца, котрий підпирає кандидатуру архикнязя Альбрехта на угорський престіл.

Спільники князя Віндішґреца мали все готове, машинерію, знимки, краски і папір. Мали виробляти 1,000-франківки. Їх метою було підкопати французькі фінанси через пущення на закордонні ринки 1,000-франківок вартости 30 міліярдів франків.

Франція вислала до Будапешту агентів своєї тайної поліції, щоб помогли угорській владі викрити всіх спільників змови проти французьких фінансів.

ДОВГ ЮГОСЛАВІЇ.

ПАРИЖ, 5. січня. — В переїзді пробуває тут югославянська довгова місія під проводом міністра скарбу Стоядіновича. Вона небаром виїде до Америки на переговори з правительством у Вашингтоні про справу вирішення воєнного довгу, який виносить біля $50,000,000. Югославянське правительство хотіло-б сплачувати сей довг протягом 50 літ.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідае.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

РОМУНСЬКІ КЛОПОТИ З КОРОЛЕМ

В час війни все громадянство Росії, ба й Европи, гуділо скандальними зносинами межи двором царів Романових а роспустним монахом-шарлятаном Грішою Распутіном. Нині, коли не стало двора російських царів, ромунські царики немовби взялися по своїм невеличким силам заповнити сю люку та дати наживу жадній грубої сензації публиці. І ось ціла нині Европа, ба й Америка, шумить від скандалу на дворі ромунського короля.

Наслідник ромунського престола зробив такий грубий скандал проти правил двора, що його позбавлено престола та примушено підписати зречення всіх прав до насліддя. Відомо, королівський двір укривае провину свого визначного члена, яким е наслідник престола, як Габсбурги вкривали скандал у Маерлінгу, на котрому згинув австрійський наслідник Рудольф, як Романови вкривали скандали Распутіна. Всіх ниток букарештенського скандалу може ніхто ніколи не повяже і може ніхто не довідається справдішного стану. Можливо, що якби суспільність довідолася, то вона пізналаби, що причини позбавлення престола королевича не були такі скандальні. Однак, сей один факт, що королівська родина тушуе справу, запопадливо затирае калабаню та накроплюе кадилом, дае людям слушну основу догадуватися, що „де кадять, там мусіло смердіти".

В чому власне лежить скандальне поведення ромунського королевича, — отсе е питанне, яким тепер живо займаються навіть ґазети в далекій Америці. З королівського двора вийшли спершу чутки, що королевича покарано скиненнем з престола за те, що він, хоча жонатий з грецькою царівною, зайшов собі в занадто горячі зносини з жінкою якогось ромунського офіцира чи з дочкою якогось ромунського жидівського купця. Виходилоби, що королевич молодий мущина, романтичної вдачі, який для любови до жінки готов навіть посвятити свою корону, свое панування. Такі річи в світі вже бували, і вони зовсім природні серед молодих людий старших пануючих родів, які несвідомо відчувають потребу підкріплення виснажених сил династії трохи сильнійшою кровю з народа.

Таке пояснення справи булоби ще найменче скандальне для ромунської королівської родини. Однак король зробив сейчас кілька таких кроків, які дозваляють догадуватися, що тут е вкрита глубша причина. Наперед ромунський уряд показав великий страх з приводу зложення царевича з престола; в час парляментарної дебати над резиґнацією парлямент оточено сильною сторожею війска. Тепер знова ріжні ґазети Европи й Америки витягають на верха розмови, які їх представники мали колись зі скиненим нині ромунським царевичем. З тих розмов виходить, що межи царевичом а двором були непорозуміння не лишень через любаски царевича. Були там і політичні ріжниці. Виходилоби, що царевич ворогував з упливовими ромунськими політиками, а через них зі своїм батьком, а ще більше з матірю. Царевич, як видно з його слів, признається переконаним монархістом, — чому зрештою не можна дивуватися, бо, як Німці кажуть, свиня засаду найде навіть, як в болото лізе. Він не любить старих ромунських політиканів, які потурають народови. Він подивляе як розумних правителів італійського диктатора Мусоліні та російсько-жидівського комісаря Троцького. Щось у тім роді він хотівби завести в Ромунії. Він здихае за тим, щоби й в Ромунії скинути старих нездарних політиканів, що обсіли теперішного короля та королеву, як вуши струп, а на їх місце завести острий, націоналістичний курс, щось ніби італійського, щось ніби в роді московської диктатури. Поіменно він своїх ворогів не згадував, але ґазетярі догадалися, що він мае на думці короля, свого батька, королеву, свою матір, та міністра Братіяно.

З його слів теж виходило, що він представляе собі переворот у сей спосіб, що ромунська молодіж малаби видерти силою владу з рук стариків та почати по молодецьки справлятися з урядованнем, та по слідах Мусоліні й Троцького повести вниобразованне ромунського народа.

Почерез сі далекосяглі пляни потягнув ножем старий нездара Братіяно. Проти загорілого царевича витягнено його любовні скандали, про нього розголошено його зносини з „простими дівками", Жидівками та жінками офіцирів. Його прищучено й відфотографовано в італійськім готели з чужою жінкою. І в одну мить злетіла з нього корона наслідника престола, і прінц перемінився в простого ромунського ґрафа. Право до престола перейшло на сина зложеного принца, а що теперішний король певно умре, заким сей дітвак доробе до повнолітности, то ще й таке можливе, що зненавиджений королевичом міністер Братіяно або хтось з його партії буде правити краем в імени малолітного царевича.

Ось, так скандал роскрив справдішну вартість ромунської монархії. Як в Італії, Еспанії, Персії та Греції, так само й в Ромунії королівський двір се видно чиста комедія: король нібито сидить на престолі, але справдішні царі сховані за престолом. Нарід дивиться, що король киває головою та берлом, і не догадуються, що король, як ворожбицька кукла, киває так, як його за шнурок потягнуть ззаду некоронвані королі. На таку комедію зійшла королівська влада в тих краях, де нібито монархови ще лишилася якась влада.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК

ЧИ ВДЕРЖИМО ЧИ ВТРАТИМО ОДИНОКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ БАНК В КРАЮ?

Не завиваймо, як то кажуть, справи в папір, а говорім прямо і щиро. А тоді справа Земельного Банку Гіпотечного у Львові представиться нам ось як:

До першого січня 1926 р. мав він розпродати 29.500 акцій і зібрати в той спосіб 737.500 золотих, або 137,000 долярів. Така вимога закона і тут нема иншого виходу. Акції мусять бути розпродані, а капітал зложений. Инакше пропадае концесія і ми тратимо одинокий український банк, одиноку банкову інституцію, яку мае осьми міліоновий нарід на західно-українських землях під Польщею.

Речинець минув, а за той час зложено ледви десяту часть законом приписаного капіталу. Приходить отже консеквенція: цілковита ліквідація Земельного Банку як банково-емісійної інституції. Щоби одначе себе ратувати, береться дирекція ще на спосіб.

Закон дозволяе банкам по замкненню субскрипції, стягати через три місяці зголошені на акції квоти, а по упливі того речинця переводиться доперва остаточне обчислення. Земельний Банк знайшовся тепер в тім сумнім положенню, що мусить через ті три місяці, щоби себе вратувати, поробити останні зусилля, щоби добути від нашої суспільности потрібний капітал.

Справа з Земельним Банком представляється отже дуже зле, бо нема надії, що старий край зложить потрібну суму. Без сумніву винна тому наша рутенська байдужність, але не можна закривати й того, що в краю панує надзвичайно велика матеріяльна скрута. Наш нарід так обтяжений і перетяжений всілякими польськими драчками, що його не можна так дуже винувати, коли не несе гроша до своеї української інституції, що не купуе акцій свого банку. Не купуе, бо не мае защо, бо сам голодуе. В краю маемо вже так великий гурт свідомих і ідейних людей, що не можна навіть припускати, щоби вони могли ставитися легковажно до так важної справи. Коли мимо цего субскрипція Земельного Банку не дописала, то головної причини треба шукати в матеріяльній нужді.

Але не тільки не дописав старий край. Не дописала вповні й Америка. В порівнанню з американськими Українцями, край зложив більше. Самі галицькі Українці в старім краю закупили акцій на чотири рази більшу суму чим Українці з Америки. А чи так повинно бути? Чи ми повинні допускати до цего, щоби голодний край стягався з останнього і будував власним коштом ще й фінансову інституцію в тім часі, коли третина його населення не мае ложки теплої страви, коли велика частина інтелігенції викинена на вулицю та позбавлена заробітку і хліба, коли активнійший елемент лопадае раз-у-раз з одного польського кріміналу в другий.

Чи то так тяжко вложити нам пару центів до української інституції і то до такої, що тішиться загальним довірям. **До когось мусимо мати прецінь довіря і мусимо когось слухати. Колиж відозву в справі субскрипції уділів Земельного Банку підписали всі наші світські і духовні діячі в краю, коли ту субскрипцію попирають всі краеві часописи без ріжниці політичного напрямку і всі українські інституції — то нема сумніву, що справа Земельного Банку е загально-народною справою першої ваги, яка заслугуе на повне довіря і поперття.** І так треба її розуміти і відповідно до того до неї поставитися.

У нас в Америці кожда справа потребує довшого підготування і пропаґанди. Справа з Земельним Банком спала на нас несподівано, а до того дано нам дуже малий речинець. І коли ми ще на добре не розігналися, треба було кінчити. Тепер одначе справа та доволі вияснена. Знаемо, що остае нам ще яких два місяці до збирання уділів. **Знаемо тепер, що коли не прийдемо до краю з американським капіталом, Земельний Банк перестане істнувати. Край не збере приписаної законом суми. Не дасть, бо не мае. Можемо це зробити тільки ми.**

Перед нами стоїть отже велике і почесне завдання. **Можемо, як схочемо доконати великого і трівкого діла, а саме уфундувати за українсько-американські гроші український банк у Львові. Можемо лишити по собі вічну памятку, таку, що пережие покоління. Можемо допомогти фінансово рідному краеви і облегшити його тягар, — а все те без всякої жертви зі свого боку.** Треба тільки вийняти з своеї кишені чи з каси чужого банку кілька долярів і купити за них шери одинокого, українського, солідного банку у Львові.

Час пливе скоро і тримісячний речинець, в якім ще можна купити акції Земельного Банку, мине рівнож скоро. Не дай Боже тої ганьби, щоби той речинець минув з таким вислідом для Земельного Банку як день 1. січня. А буде він таким днем сорому, якщо американські Українці не попруть нашого банку з всеї сили. Доля Земельного Банку в наших руках. Ми рішаемо про його життя, або смерть. Тому не даймо загинути нашій так великій і важній економічній інституції, а розкупім її шери негайно. Инакше Земельний Банк перестане істнувати і то не через польську владу, не через несовісну господарку, а тільки і виключно через нашу власну байдужність.

СЬОГОРІЧНА КОЛЯДА ДЛЯ РІДНОЇ ШКОЛИ.

Різдвяна Коляда рішае рік річно про судьбу Рідної Школи, про її істнування. Якщоби Різдвяна Коляда не дописала, змушена булаби Рідна Школа замкнути свої школи і припинити дальшу діяльність. В той спосіб булиби ми позбавлені під Польщею ще й тих останніх шкіл, в яких можна виховати молоде покоління на ідейних борців за волю українського народа.

Наш нарід в краю розуміе вагу Рідної Школи. Тому в минулім році, коли холод і голод визирав з наших сільських хат, коли за коляду на Рідну Школу саджали колядників в польську тюрму, 1126 громад пішло з колядою і наколядували по наших горем прибитих селах $10,000. Себто зібрали на Рідну Школу за один раз таку суму, якої не складае ціла американська Україна за цілий рік.

А ми не повинні дати себе випередити в коляді старому краеви. Ми повинні зложити на ту ціль більше як складае голодне село в Галичині. Тому йдім з колядою на Рідну Школу в кождій місцевости, а зібрану коляду пересилаймо негайно до краю на потреби Рідної Школи через:

OBYEDNANNYE,
847 N. Franklin St.,
PHILADELPHIA, PA.

УКРАЇНСЬКЕ НАУКОВЕ ОБЄДНАННЯ.

З грудня минулого року почав функціонувати в Празі орган українського наукового обєднання — Український Академічний Комітет. Установа ця мае утворити осередок для орґанізації українських наукових сил. Се потрібно перш за все, щоб поширити зносини українських учених із закордонним ученим світом через участь в міжнародніх Конґресах, через уміщення у відповідних виданнях звідомлень про розвиток української науки і т. и. Кардинальним фактом в тих зносинах мае бути посередництво Комітету між українськими науковими установами та Міжнародньою Комісією, що утворена Ліґою Націй.

Комітет мае подавати матеріял для заповнення анкет цеї Комісії та звертатися до неї (або до аналоґічних Українському Академічному Комітетові орґанізацій у инших народів) з відповідними наданнями українських наукових сил та установ. Крім цеї репрезентаційної ролі Комітет мае серіозні завдання, так би сказати, внутрішнього порядку: дбати про підтримку теперішніх наукових установ та сприяти утворенню нових, дбати про підмогу українським науковим силам у виконанні їх наукових плянів, дбати про національні наукові зїзди, про українську видавничу справу і т. и.

Академічний Комітет повстав з ініціятиви членів Історично-фільософічного товариства в Празі й до затвердження статута істуне тимчасово при цьому товаристві. Статут Академічного Комітета, як окремої, самостійної установи, вже вироблено й подано на затвердження; по затвердженню статута вступлять до складу Комітету ті установи, які поки здержуються вступати через те, що Комітет істнуе не самостійно. Але вже й тепер Академічний Комітет мае у своему складі, крім усіх чотирьох українських високих шкіл у Ч. С. Р. (Університет, Господарська Академія, Педагогічний Інститут, Художня Студія), майже всі українські наукові та науково-просвітні установи.

Головою Управи Академічного Комітету по статуту есть ректор Українського Університету (до осени був проф. Щербина, тепер проф. О. Колесса). На заступників Голови обрано проф. Смаль-Стоцького, та проф. Д. Антоновича, на членів Управи Комітету — проф. О. Колессу (тепер — голова) та проф. Л. Білецького (місце третього члена Управи — вакантне), на скарбника проф. О. Лотоцького, на ґенерального секретаря проф. О. Шульгина, на заступника секретаря проф. Л. Яковлева.

Чергове завдання Українського Академичного Комітету, над яким він тепер працює, — виготовлення широкого меморандума до згаданої вище Комісії Ліґи Націй (про становище української наукової справи та про потреби української науки) й скликання українського наукового зїзду.

У В А Г А.

ВСІХ НАШИХ ВІДДІЛОВИХ УРЯДНИКІВ, ДОПИСУВАТЕЛІВ, ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І ЧИТАЧІВ СВОБОДИ ПРОСИТЬСЯ ВІД ТЕПЕР АДРЕСУВАТИ ВСЯКІ ПИСЬМА ТАК: SVOBODA, P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ.

(За грудень, 1925).

ПРИХІД:

1. З перенесення з попереднього місяця		$ 392.62
2. Прихід в грудні:		
а) Народній податок	$ 205.15	
б) Рідна Школа	147.00	
в) Земельник Банк у Львові	2,195.00	
г) Ріжні	827.13	3,374.28
Разом		$3,766.90

РОЗХІД:

а) Висилка до краю:		
1) Земельний Банк у Львові	$2,195.00	
2) Рідна Школа	500.00	
3) Голодуючим в краю	200.00	
4) Інвалідам	200.00	
5) Сироти	100.00	
6) Політичні вязні	100.00	
7) Тов. „Просвіта" у Львові	50.00	
8) Хорим стрільцям в Штернберк	50.00	
9) Кошти посилки	12.75	$3,207.75
б) Платня секретаря		150.00
в) Рент		25.00
г) Телефон		5.10
д) Стемпси і папір		8.00
е) Кошти подорожі предсідателя за два місяці		14.00
і) Подвійна дорога до Ню Йорку		12.96
Разом		$3,422.81

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Загальний прихід в грудні	$3,766.90
Розхід	3,422.81
Остае в касі з кінцем грудня 1925	$ 344.09

Обєднанне Укр. Орґанізацій в Америці.

АКЦІЇ ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ ГІПОТЕЧНОГО У ЛЬВОВІ

На дальші уділи Земельного Банку Гіп. зложили слідуючі:

НЮ ЙОРК, Н. Й.: Через Ґлоб Сервіс Ко. (д. Василь Загаевич) $450, а то від громади Рівергед $340, з Джерзи Сиі, Н. Дж., $85, з инших громад $25.

ПОРТЛЕНД, ОРЕ.: Гавриїл Пелех, Семен Богачик і Кирило Рудчик по $5.

СТЕМФОРД, КОНН.: Читальня „Просвіти" ім. Т. Шевченка $10, Стефан Лисобій $10, а Семен Панасюк, Михайло Кресан, Е. Михайлишин і Панько Вальчук по $5.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.: Бр. св. Ґеорґія, від. 239 У. Н. С., $25, а з членів: Антін Кармазин $10, Микола Білінський $5 і Микола Ганас $5.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.: Бр. св. О. Миколая, від. 101 „Провидіння", від членів $35.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.: Дальша збірка на $25. Закупили: Стефан Ґураль $10, а по $5: Матвій Старанчак, Петро Кречковський і Петро Макар. Попередно Анна Стецик $5.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Михайло Ліщак $5.

ШЕНАНДО, ПА.: Іван Чорний $10.

Всі повисші товариства і особи закупили уділи Земельного Банку у Львові через:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Отсим повідомляється урядників, то є предсідателів, секретарів і касієрів або їх заступників, всіх Тов., Бр. і Сестрицтв в Джерзи Сиіті, Н. Дж., а іменно Тов. Клюб Поступовий, Тов. Укр. Січ, Тов. Дарахівщина, Тов. ім. Лисенка, Тов. Вільні Козаки, Тов. Просвіта, Тов. Будівельно Позичкове, Тов. Свобода, Тов. Клюб Політичний, Бр. св. Івана Хрестителя, Бр. св. Володимира, Бр. св. Петра і Павла, Бр. св. Николая, Бр. св. Михаїла, Тов. Народний Дім Горожан і Сестр. Пречистої Діви Марії, що мітинг спільний представителів висше згаданих Товариств, Братств і Сестрицтв відбудеться в неділю, 10-го січня, о 2.30 пополудни в Народній Гали під 72 Моріс стр. в Джерзи Сиіті, Н. Дж. Позаяк галя є вільна всего до пятої години пополудни, для того проситься прибути точно на означений час з огляду на се, що на сім мітинґу мають бути обговорювані і полагоджувані дуже важні справи для того пожаданим є, щоби висше згадані Тов., Бр. і Сестрицтво були заступлені. Хто з повисше згаданих на сім мітинґу не буде присутним, буде означати, що не заступлене на мітинґу Бр., Тов. чи Сестрицтво не бажає спільної праці для українського Громадянства в Джерзи Сиіті, Н. Дж.

ЗА КОМІТЕТ:

Михайло Угорчак, предс.; **Антін Ониськ,** заст. предс.; **Дм. Павлина,** кас.; **Іван Щур і Гавриїл Павлик,** секр.

ВИСТАВА „ТАРАСА БУЛЬБИ"

Дня 16. XI. м. р. в Празі, в помешканню Виноградського Народнього Дому, заходами Громади Українських Студентів Еміґрантів, при участи корифеїв української сцени— М. Садовського й М. Загарова — відбулася вистава „Тарас Бульба". Сама по собі далека від сучасности, ця песа, на превеликий жаль, до того ще була поставлена наспіх, мала багато технічних дефектів, а тому особливого успіху не викликала, хоч зібрала багато громадянства українського й чеського. Адміністративна частина також викликала оправдані жалі публики.

Варто булоб взагалі нашим ініціяторам всіх таких публичних виступів — тим більше, що на них часто запрошують чужинців — пильнійше ставитися до добровільно взятих на себе обовязків та не соромити наших славних імен (як в даному випадкові невдалою режисурою), ні взагалі української справи.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДОПИСІ.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Український Народний Дім.

По довших трудах і завзятих стараннях вдалося закупити Український Народний Дім при 214 Fulton St., за суму 16.000 долярів. Дім куплено в жовтні, 1925, на користь і добро українського загалу в Елизабет. Тепер повинність кождого Українця і Українки ставати членом Укр. Нар. Дому. Кождий Українець і Українка може стати членом Укр. Нар. Дому, тоді як зложить на закупно 25 доляровий бонд. Уділовець не мусить зложити нараз всіх гроший, а може поділити і платити тижнево або місячно.

Колиб хто з Українців знеохотився та сказав собі: не куплю бонду і не стану членом уділовцем Укр. Нар. Дому, бо мені його не треба, тоді така людина поповнилаб великий народний гріх, котрий ніяк ніколи не був би прощений.

Настала пора приходити до власної хати і брати участь в тій інституції.

Дім отворений о год. 7-ій вечером щоднявпід опікою П. Остапчука, касієра, і М. Шипри, фінансового секретаря. В домі також є кілька забавок, які бувають по других народних домах, де кождий має нагоду весело забавитись, звичайно, як у власнім домі.

Підстави істновання Укр. Нар. Дому під власним чартером та виробленим статутом. Зазив до всього українського народа в сій місцевости є: Приходіть з помочю, котрої потрібно негайно, бо переробленне з церкви на дім і поправа понесе великі кошти.

I.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Ювилейне свято основання Січи.

Дня 27. грудня 1925. Січ ім. Богдана Хмельницького і Ольги Бесарабової в Ню Йорку відсвяткували ювилей 25-літного основання тов. Січи в Галичині, улаштованнем концерту та сценічного образу із визвольної боротьби.

На концерт зійшлося поважне число нашого громадянства, зазначуючи тим, що такого рода свято обходиться не для признання праці орґанізації, яка се свято устроює, але для слави і звеличення ювилянта.

Концертову частину свята становили дуже влучно дібрані пісні, виконані українським хором під управою дірiґента гр. Онуфрика; соля, відспівані п. Зазуляком, п-ні Корнатовою, та Пеленським; відтак смичковий квартет учеників зі своїм учителем п. Опришком; а вкінці деклямація ученика Гиси.

Треба признати і зазначити умілій і старанній праці гр. Онуфрика, ті очевидні успіхи і поступ, який зробив український хор за останній час. П. Зазуляк мимо слабого здоровля ще дальше в повному розцвіті свого величного голосу, який милозвучностю, та ніжностю чарує слухача. Всі прочі точки вийшли також як найбільше вдоволяючо.

Надзвичайне враження викликала на присутних вистава сценічного образу з нашої визвольної боротьби. Перед нами стає український селянин-жовнір з австрійської армії, опущений, знищений фізично довголітною війною. Будучи свідомим сего, що бється він за чужий нарід, постановляє не вертати більше на фронт, не лякаючися кари та жандармів. Який-же небувалий підйом духа, який же дивний запал зявляється в його на звістку о проголошенню української держави! Як охотно вступає він в ряди української армії, як скоро забуває він може ще добре не загоєних ран!

Боротьба вимагає жертв. Наша земля укрита могилами тисячів героїв. Материнський плач і слези зрошують землю тих могил, вичікуючи, надіючися повороту своїх синів. І от вертає той син. Яка радість, яка утіха для матери! І знов благословить вона його в дорогу на бій за волю народа.

Про основання Січий, їх розвиток та значіння в загальному поступові українського народа говорив гр. Д. Галичин.

Минуло 25 років, як заходом Др. К. Трильовського відбулися перші загальні збори тов. Січ в селі Завалю, Снятинського повіту. Ті перші невеличкі, скромні збори започаткували великий січовий, а пізнійше могутний стрілецький рух в цілій Галичині. З невеличкого пожарно-ґімнастичного товариства повстає сильна орґанізація, високий і кріпкий вал народньої свідомости та рідної культури. Січовий рух огортає щораз то ширші круги нашого селянства та шкільної молодіжи. Сама назва Січ, пригадуючи нам давну бувальщину, славних гетьманів, безмежні степи вільної України, була тим чарівним покликом, до якого горнуться охоче навіть найбільше байдужні, набираючи там освіти, починаючи розуміти значіння народного обовязку, виховуватися на щирих українських горожан. Січовий рух зриває заслону байдужности в широких народних масах, відживає давні історичні традиції, покликує до живійшої діяльности анальоґічний собі рух сокільський, а вкінці через свою назву і навязання з давною військовою орґанізацією, створює основу, на якій міг опертися пізнійший український мілітарний рух, що дає завязок до орґанізацій стрілецьких товариств з яких повстають відтак українські Січові Стрільці.

Як далекосягле значіння мають такі орґанізації як Січ або Сокіл, вказують нам приміри других народів як Чехи та Німці. Чеський сокільський рух, який перед війною обнимав не кілька тисяч, як у нас, але сотки тисяч народа, був з певностю можна сказати, одним з рішаючих чинників для створення великої армії, для осягнення своєї цілі — независимости.

Німці вже під теперішний час, не маючи спромоги удержувати явно чисельної армії, орґанізують тисячі всяких спортових і ґімнастичних товариств, а міліони молодіжи, належачої до тих товариств, се будучі жовніри, які в першу відповідну хвилю можуть скинути зі себе маску всяких спортів та зі зброєю в руці стати в рядах реґулярної армії.

Тому й ми берім собі примір від тих народів, ми, що не осягнули ще своєї цілі, якої осягненнє буде вимагати чимало труду, праці та завзятих змагань! Памятаймо, що тільки збудованнем сильних орґанізацій потрафимо як слід спинити ту руйнуючу ворожу повінь, яка заляла цілий наш край!

Не забуваймо, що тільки сильна орґанізація зможе чуйно і успішно стояти на сторожі народних прав, та буде спосібна сповнити то, чого від нас як народу найблизша будуча хвиля зажадає.

Чистий дохід з концерту в сумі $10 переслано на Рідну Школу в Галичині через Обєднаннє в Філаделфії.

Славний Український Силач ІВАН ПІДДУБНИЙ бореться в нюйорській великій Армори Гол при 34 улиці і Парк Евні в понеділок 11 січня. Його противник буде польський силач Артур Боґанц 235 фунтів ваги. Коли Піддубний потрафить побідити Боґанца так певно тоді Збишко згодиться боротися з Піддубним.

ПОДЯКА.

(З Ню Йорку, Н. Й.)

Отсим складаю сердечну подяку урядови Українського Народного Союза і цілій орґанізації за уділенне мені допомоги в сумі $250 з фонду бідних, з причини каліцтва правої руки.

Се один з многих доказів, що Укр. Нар. Союз є „добрим Самарянином", котрий помагає всім тим, котрі помочі потребують. Длятого не повинно бути ні одного Українця в Америці, котрий не належав би до У. Н. Союза.

Дмитро Ксьондзик,
член 67. відділу У. Н. Союза.

НЕ ВИГЛЯДАЄ НА ПРАВДУ, А ПРАВДА.

Приходить недавно один український сейлсмен до нашої книгарні, і між іншим, таке оповідає:

Ходючи з ріжним товарами по хатах у наших людий, постановив я питатися в кождій хаті, чи є в них деякі українські книжки, а головно Кобзар Тараса Шевченка.

Не хотілось мені, каже, вірити, що — як то часом говорять — наші люди не люблять читати книжок, що, мовляв, залінні до просвіти. Не думав впрочім я знайти в них сотні книг, як от в хатах Американців, та все сподівався подибати бодай книги тих українських писателів, про яких кождий чув і знає, а саме Шевченка та Франка.

На жаль, здибав я дуже мало книг в наших людий. Трафилось і таке, що коли я спитав за книжки, господиня дому побігла до шуфляди і покаає мені книжечки з ґросерні і бучерні. Крім ґазети, і то не всюди, в хаті нема жадної книжки, хотяй все хтось з хатних вміє читати.

Правда, є люди, що мають дуже гарний вибір українських книг, між котрими майже все побачите Кобзаря, та, на жаль, велика більшість Українців не має навіть сеї нашої книги, тої одинокої пророчої скарбниці, Кобзаря, котрим кождий навіть найбіднійший повинен гордитись.

Аж сумно на душі стає чоловікови, кінчив наш бесідник, як побачиш, що тут, в країні волі і сякого-такого добробуту, де, майже найбіднійшого, може стати на купно українські книжки, в хаті навіть Кобзаря немає.

Сумна се правда, та Ви, шановні Громадяни, можете її скоро й неправдою зробити, як що послухаєте слів великого пророка Тараса Шевченка, котрий говорив: „Думайте, читайте..." і замовите собі у нас ще перед Різдвяними святами Кобзаря. Ціна тільки $2.50.

Адресуйте замовлення так:

"SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ГАЙДАМАЦЬКИЙ СКАРБ.

Повість з кінця XVIII століття.
За В. Лозинським
переповів Михайло Ценівський.

(2)

Призвичаєний до вигідного життя, Фоґельвандер найшовся на свому новому становищі небаром у дуже прикрому положенні. Пробуючи щастя, кинувся до ґазардових ігор. Спочатку вигравав і значні суми і міг дальше жити весело. Бо призвичаєний був до цього. Як чоловік аристократичного виховання всюди мав легкий приступ. Але не довго сприяло йому щастя в грі. Перед легкодушним молодцем отвиралася глибока пропасть.

Такому офіцирови [illegible] командант міста Львова [illegible] товський догляд над вязненими у Львові Гайдамаками. То було доказом неласки команданта, свого рода карою, що гордому офіцирови не дуже було до вподоби.

Найріжнійші пляни снувалися йому по голові, але не вибрав іще ніякого рішучого. До якогось часу мусів остати ще на службі.

Було то кільнацять днів після приходу до Львова гайдамацьких вязнів. Фоґельвандер був саме в свому мешканні й роздумував над засобами рятунку, якого потребував усе більше. Кинути непоплатну службу, пуститися в світ на іграшку долі, пійти до Туреччини, надягнути турбан; вернути назад до Франції й рятуватися про помочі давніх взаємин; поїхати до Німеччини й шукати помочі у шляхти тогосамого що він назвища, чи пробувати ще раз щастя на зеленому столику? — такі й їм подібні думки пробігали по голові молодого офіцира.

Затоплений в таких думках, що хаотично кружляли в голові й найдивовижнійші вигляди отвирали легкодушній уяві — Фоґельвандер не запримітив навіть, що від кількох хвиль не був уже сам у кімнаті...

Перед дверми стояла чудновата постать... Війшла так тихо, незамітно, здавалося, що вповзла крізь щілину або виросла з землі біля порога.

Був то низький, але крепкий чоловік, около пятьдесятилітній. Бліде його лице на перший погляд здавалося зовсім буденним і не характеристичним. Заріст рудий, вже сивавий, в рисах його не було ніщо такого, що відразу впало би в очі пересічного глядача.

Та коли близше було приглянутися в цю фізіономію, відкривалося щось, що викликало відразу й недовіря. На устах, що виглядали наче сильно затиснені, дріжав усміх дивно хитрий, очи малі, глибоко осаджені, або закривалися повіками, або стріляли поглядом, скорим і непевним як лиска[illegible], а все непосидющі, не да[illegible] сх[о]питися в ніякому напрямі. Був то погляд, що мимоволі проймає нас жахом, неспокоем і недовірям. Такий зір, здається не глядить на ніщо, а бачить усе. Не спічне ніколи сміливо й спокійно на оці іншої людини — повзе по ній як скора ящірка, або мигтить зрадливо й лискавкою, як гострий штилет у руці Італійця...

Чоловік цей, що так незамітно зявився у кімнаті офіцира, зодітий був у вбрання, що його національність тяжко було би означити. На голові жовтий турбан як Турок, у короткому жидівському халаті темної краски, перепоясаний козацьким ремінем, на ногах око сподівалося побачити східні мешти, а побачило високі чоботи з яловичної шкіри.

Незнакомий стояв кілька хвиль, заки запримітив його офіцир. Коли Фоґельвандер побачив нараз незнакомого і дивного гостя, подався взад счудований і посеред кімнати. Чоловік у жовтому турбані поклонився низенько і дуже покірно.

— Чого тут хочеш? — спитав непривітливо Фоґельвандер і підійшов до незнакомого.

Незнакомий вклонився ще раз, поглянув пронизливо на офіцира, усміхнувся і сказав мішаною мовою:

— Я дуже перепрошую вельможного пана капітана. Я хотів би поговорити кілька слів у одній справі.

— Хтож ти такий?

— Хто я, то так відразу тяжко сказати — відповів незнакомий з усміхом. — Я жид, торговець із Хотиня. Я Буня Шахін. Цебто: в Камянці, в Бродах, у Львові називають мене Буня, в Хотині Шахін.

— Нє потребую ніщо... — відповів нерадо Фоґельвандер, злий, що той дивний гість перервав йому думки, в яких затопився був.

— Хай вельможний пан рітмайстер не каже цього — почав скороговіркою Шахін, не збентежений шорстким принятям офіцира. — Шахіна кожен потребує, Шахін кожньому услужить. Я не є звичайний влізливець. Усюди і шляхта і пани офіцири знають Шахіна. Хай пан рітмайстер спитається. Я роблю інтереси і з паном ґенералом Вітте, і з хотинським башею і сам волоський господар знає мене добре. Хай ясний пан ґраф лише вислухає мене...

Фоґельвандер розсіяно слухав Шахіна. Цей гострим голосом говорив дальше:

— Маю коня на продаж, що сам султан може на ньому їздити... Кінь із арабської пустині, під гетьмана. Маю турецькі пистолі чудної роботи, цілі в сріблі і слоневій кости, килими найгарнійші, оксамити, клейноти, від них не відірвуться очі найгарніщої і найбогатшої жінки...

— Не куплю ніщо, надармо тратиш час, пане Шахін.

— Шахін ніколи надармо не тратить часу. Хто з ним гоговорить, не жалуватиме. Я не лише продаю, я також радо куплю...

— Не маю ніщо до продажі...

Шахін хвильку мовчав, поглянув проймаючо на офіцира. Потім підсунувся наперед і сказав тихійшим голосом:

— Пане капітан, ви помилятеся. Ви можете мені відпродати щось такого, чого ви самі не купили, що вас ніщо не коштувало, про що ви не знаєте. А ви за це без Шахіна ніколи ніщо не досталиб.

Ці загадочні слова, висказані пів-шепотом, але спровола і з якимсь таємним притиском заціпавили його трохи. Усміхнувся і сказав недовірчиво:

— Торгуєш не лише кіньми, оружям і злотоглавами, але й загадками.

— Мої загадки золоті, бо розвязуються дукатами... — відповів з хитрою усмішкою Шахін.

— Іди з ними до когось, що має час і золото, — сказав Фоґельвандер коротко — я не маю ані першого ані другого.

— Першого не заберу пану капітанови богато — підхопив Шахін — а другим можу служити під малим услівям. Пане офіцир, я скажу отверто, чого від вас жадаю.

— Треба було зачати від цього.

— Зачинаю тепер.

Шахін поглянув допитливим зором на молодого офіцира, начеб до глибини хотів пізнати його і підійшов іще близше до нього.

— Пан капітан мають дуже прикру службу — відізвався по хвилинці мовчанки — я знаю, що пан капітан мають під своїм дозором полонених Гайдамаків, котрих приведено до Львова. Такий пан, такий ґраф, як ви, пане капітан, не до такої служби сотворений. Мати клопоти з опришками, розбійниками, то дійсно неприємно. Як би я мав щось держати під моїм ключем, то волів би, щоби то були дукати, а не Гайдамаки.

(Дальше буде).

ЯК ДІСТАТИ ПАТЕНТ.

Богато людий звертається часто за порадою і вказівками, що і як робити, щоби одержати патент на якийсь новий винахід. Справа опатентованни винаходу не є зовсім легка і проста. Права і приписи про видачу патенту (з правом виключного користування винаходу на протязі 17-ти літ) є доволі складні і тому при виробленню подання (аплікації) годі обійтися без доброго адвоката. Звичайно виготовленням такої аплікації займаються спеціяльні адвокати, записані в Патентовому Бюрі в Вашингтоні.

Як сказано, опатентовання винаходу дає винахідчикови право виключного користування винаходом на протязі сімнайцяти літ часу. То значить, що на протязі того часу лише сам винахідчик і ніхто инший може виробляти і продавати свій винахід. То своє право він може продати другій особі і тоді разом з патентом купець набуває всі права винахідчика. Опатентувати можна лише новий ніким не опатентований винахід. На винахід, який вже був опатентований і якого 17-літний реченець ще не скінчився, патенту дістати не можна, хочби навіть його трохи поправити. Не можна одержати патенту на звичайні видумки або прості поради, на різні способи „як робити бизнес", на уліпшення і способи праці, які є вислідом самої зручности або вправи робітника, ані на машини, які ніколи не можуть бути пущені в рух, наприклад такі, що як то кажуть, „сами собою" мають ходити (перпетум мобіле). Так само виробу нової складної матерії не можна опатентувати, доки в аплікації не буде зазначено, з яких складників її робиться, як приготовляється їх злуку, і як та нащо може нова матерія бути ужитою.

Закон про охорону патентового права простягається на цілі Злучені Держави з Аляскою, Гавайськими Островами, Памським Каналом і Філіпінами.

Щоби винахід опатентувати, треба подати його цілий плян і докладно описати. Коли винахід не є докладно описаний і плян не ясний, тоді винаходу не опатентують. Так само не опатентують самої ідеї винаходу, який щойно хтось думає зробити. Аплікацію о патент повинен підписати сам винахідчик, а не друга особа, хиба що та друга особа є співвинахідчиком.

Аплікацію вноситься на імя „Комісіонера Патентів" в Вашингтоні, й вона повинна містити в собі: оплату в сумі 20 долярів, подання, опис винаходу, присягу і врешті рисунок, коли його потрібно. Кожна аплікація має в Патентовому Бюрі своє чергове число так, що коли пізнійше пишеться про неї, то подається лише її чергове число.

В поданню повинно бути подане імя винахідчика, де мешкає, його почтова адреса, назва винаходу і підпис винахідчика. В описі треба докладно розповісти, як побудований винахід і як працює, щоби спеціяліст міг все розуміти. Винахідчик мусить зізнати і присягнути, що винахід є його оригінальний та що він не знає про другий такий самий винахід.

В Патентовім Бюрі ділять аплікації по родам винаходу і екзамінують по черзі, як наплили до бюра. Коли Патентове Бюро відмовиться опатентувати якийсь винахід, то подає причину, чому, та вказівки як доходити своїх прав та що і як змінити в описі винаходу. Після відмови винахідчик може ще раз подавати аплікацію о опатентовання винаходу. Коли винахід опатентовано, тоді бюро повідомляє про це винахідчика і він на протязі шести місяців повинен внести належну патентову оплату в сумі $20. Патент звичайно висилає бюро через 30 днів після призначення патенту.

Тому, що аплікацій о патенти впливало в послідних роках дуже богато, а робітників не було достаточного числа, траплялися часами запізнення і неправильности. Та від часу, коли американський Конґрес ухвалив найняти більше робітників до праці в бюрі, цю неправильність цілком усунено. На протязі лише одного 1924 року вплинуло до бюра поверх сто тисяч подань о патенти і заплачено поверх три міліони долярів патентових оплат.

ПОЕТИ І ПОЕЗІЇ.

Кождий поет, чи він більше талановитий, чи менше, має вроджений дар поетичний. Але жаден поет, навіть найбільше талановитий, не може розвинутись і удосконалюватись, коли не читає творів других поетів, а особливо — добрих поетів.

Навіть набільші поети писали свої твори під впливом других великих поетів іноді навіть других національностий.

Правда, не кождий поет вміє сей вплив відповідно використати, але також правда, що без того впливу поет останеться на тому початковому стані, на якому вперве взявся писати свої поетичні проби.

Длятого ся стара але все дуже добра вказівка для поетів: Читайте твори других поетів, не раз, але 10 разів! — завсіди останеться золотою гадкою.

Українські поети повинні читати, як найбільше твори українських поетів.

В Америці є чимало українських поетів, а деякі з них вже доволі вибилися своїм таланом. Котрі виказались більшими успіхами, безперечно більше читали. Але всі українські поети, все, і всюди повинні тямити сей заповіт: Читати як найбільше творів українських поетів.

Книгарня Свободи має на складі такі збірники українських поетів.

Гайдамаки, Т. Шевченка	.50
Кобзар, повний ілюстрований збірник віршованих творів Т. Шевченка (брош.)	1.50
Кобзар Т. Шевченка, 707 сторін в оправі	2.50
Твори Тараса Шевченка в 3-ох томах (в оправі)	8.50
Твори Тараса Шевченка в 5-ох томах, в оправі	15.00
З вершин і низин, збірник поетичних творів Івана Франка, в оправі	3.40
Писання Богдана Лепкого, з нарисом його літературної діяльности, Вас. Верниволі. Том І. Вірші, том II. Проза. В полотняній оправі	5.50

На сих книжках даємо також 25% опусту, коли замовлення виносить понад $2.00. Гроші або моні-ордери слати на адресу:

„SVOBODA"
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ПОЧТОВІ ОЩАДНИЧІ КАСИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

(З почтового Департаменту).

Правительство Злуч. Держав удержує при своїх почтових урядах окремі ощадничі каси, що приймають на процент і зберігають щадничі вкладки, та дає урядову поруку, що кожного часу на бажання вкладчика вложені на почті гроші будуть йому виплачені назад.

Кожна людина в віці 10 літ або висше може відкрити собі на своє імя таке почтове щадниче конто. Длятого мусить зложити свого доляра або більше в якім небудь почтовім уряді, що має право приймати щадничі вкладки. В той сам час можна мати лише одно почтове конто. Не дозволено їх більше як одно, ні рівночасно складати гроші в різних почтових урядах. Почтовим урядникам заказано виявляти кому-небудь, окрім самого вкладчика, скільки він має гроший. Чоловік не може контролювати почтового конта своєї жінки і взагалі втручатися в її ощаджені і зложені на почті гроші.

Кожний може вкладати гроші в почтову щадницю коли схоче і скільки схоче, поки його ощадности не досягнуть суми $2,500 (не влічуючи відсотків).

Хто хоче відкрити почтове щадниче конто, повинен сам звернутися до почтового уряду, де йому дадуть всі потрібні інформації. Коли майбутній вкладчик ізза якоїсь важної причини не може сам прийти на почту, то може прислати за інформаціями свого заступника. Коли де почтовий уряд не має права приймати ощадностей то щадниче конто можна відкрити в щадничій касі иншого уряду; місцевий почтмайстер дасть всі інформації і полагодить переписку в тій справі.

Коли почтове щадниче конто вже відкрите, тоді гроші можна вкладати особисто або через других осіб або переслати їх почтовим переказом (монійордер) або в реджистрованім листі.

На вложені щадничі вкладки почтовий уряд видає почтові щадничі цертифікати, виставлені на імя вкладчика і як посвідка для него. Таких почтових посвідок не можна продавати і не можна переписувати на імя другої особи. Коли хто свою посвідку згубить або знищить або йому її вкрадуть, то почтова ощаднича каса випише йому нову.

Вкладчик може вийняти свої щадничі вкладки, всі або частково, кожного часу, з того почтового уряду де їх зложив. Може відбирати їх сам або через свого заступника або через почту.

Почтові ощадности приносять відсотки у висоті 2% від вложеної суми на рік. Процент числиться від першого дня найблизшого місяця по виставленню щадничого цертифікату і платиться аж по цілім році від того дня, коли за той час капітал лишився в щадниці. За частину року відсотків не платиться.

Суми менші за одного доляра можна защадити купуючи почтові марки по 10 центів за одну. Так звана почтова щаднича карта з десяти наліпленими марками має вартість одного доляра. Почтовий уряд виплатить за неї доляра готівкою або прийме її за доляра для відкриття почтового щадничого конта або долічить до ощадностей, що вже є на конті. Такі почтові щадничі карти почтові уряди дають даром.

Вкладчик може виміняти свої почтові вкладки, всі або частину, на так звані почтові щадничі бонди Злучених Держав, що дають два і пів відсотків. Такі бонди є видані на суму $20, $100, і $500. Коли вкладчик виміняє свої ощадности на такі бонди, то може далі вкладати гроші в почтову щадницю, поки його вкладки не досягнуть знов суми $2,500.

РІК АМЕРИКАНСЬКОГО ХЛІБОРОБСТВА.

На загал так в 1924 як і 1925 році слідно було далі поліпшення відносин в хліборобських індустріях Злучених Держав. Правда, що приходи американських фармерів ще не зрівноважені з приходами промисловости, одначе на загал вони постійно збільшаються після тяжкої кризи 1920 і слідуючих літ. Населення фарм, яке масово перебиралось з міста на заробітки, починає оставатись для роботи на фармах. Фармери сплачують затягнуті в часі кризи довги та роблять значнійші покупки рільничого знаряддя і машинерії. Все це разом говорить, що ситуація в американському рільництві поправилася. Пересічна ціна на фармерські продукти була в місяци жовтни 1925 року 143 відсотки довоєнної, а в томуж самому місяци 1924 року лише 138 відсотків. Ще значнійше піднеслася покупна сила фармерських грошей, бо з 66 до 87, рахуючи на 100 довоєнних відсотків.

Жнива в 1925 році були на загал не найліпші, і, як все буває, не у всіх місцях однакові. В 15 стейтах посуха знищила богато засівів. В деяких місцевостях через значний неврожай приходилося фармерам боротись з значнійшими фінансовими турботами.

Та беручи пересічно, збір в сему році був доволі добрий хоч і троха гірший, як в послідних 10 роках.

Погана зимова погода знищила великі засіви озимої пшениці на просторі 10,000,000 акрів, або 5% посіяної площі. Лише 12.7 бушлів зібрано пересічно з кождого акра, то є найнизший збір ще з 1904 року.

Яра пшениця, яка в початках обіцяла гарне жниво, була в части знищена ржою, і тому жнива принесли лише 13.3 бушля з акра. На загал, збір пшениці в цьому році виносив 697,000,000 бушлів, то є о 175,000,000 менше торічного. Був він найменщим в порівнанню з послідними роками почавши з 1917.

Сегорічний збір кукурузи виносив 3,013,000,000 бушлів, майже о одну четверту більший торічного. В деяких місцевостях, як в центральній кукурузяній полосі та на північ від рік Огайо і Потомак, збір кукурузи був гарний. За те на полудневому-заході і в бавовняному районі не дописав.

Збір вівса, 1,470,000,000 бушлів, і ячменю 227,000,000 бушлів, був красший торічного. Збір сіна виносить в тому році лише 98,100,000 тон, найменший від часу 1918 року.

Лену зібрано в році 22,300,000 бушлів, богато менше як попередного року, через зменшення урожаю і посівної площі. Та на загал сегорічний збір лену є о цілих 50 відсотків більший, як пересічно за послідних пять літ.

Бараболь зібрано 346,500,000 бушлів, найменший збір з 1919 року. Збір бараболі в 1924 році був о 24 відсотки більший сегорічного, але він був за великий для домашного вжитку, так що сегорічний збір цілком вистарчить для домашних потреб. Зібрано сего року менше бараболі тому, що не засаджено її в такій кількости як минулих літ, як рівнож тому, що при зборі богато бараболь померзло.

Випас худоби в 1925 році приніс гарні зиски та й заповідається гарно на будуче. Ціна скота пішла в гору, так само і овечої вовни. Трава на пасовисках була гарною і тому богато скоту було продано по добрій ціні. В місцевостях, які в минулих роках потерпіли страту на випасі худоби, ситуація поправилася.

Овочі і городовина не зародили через посуху і тому їх ціна значно підскочила.